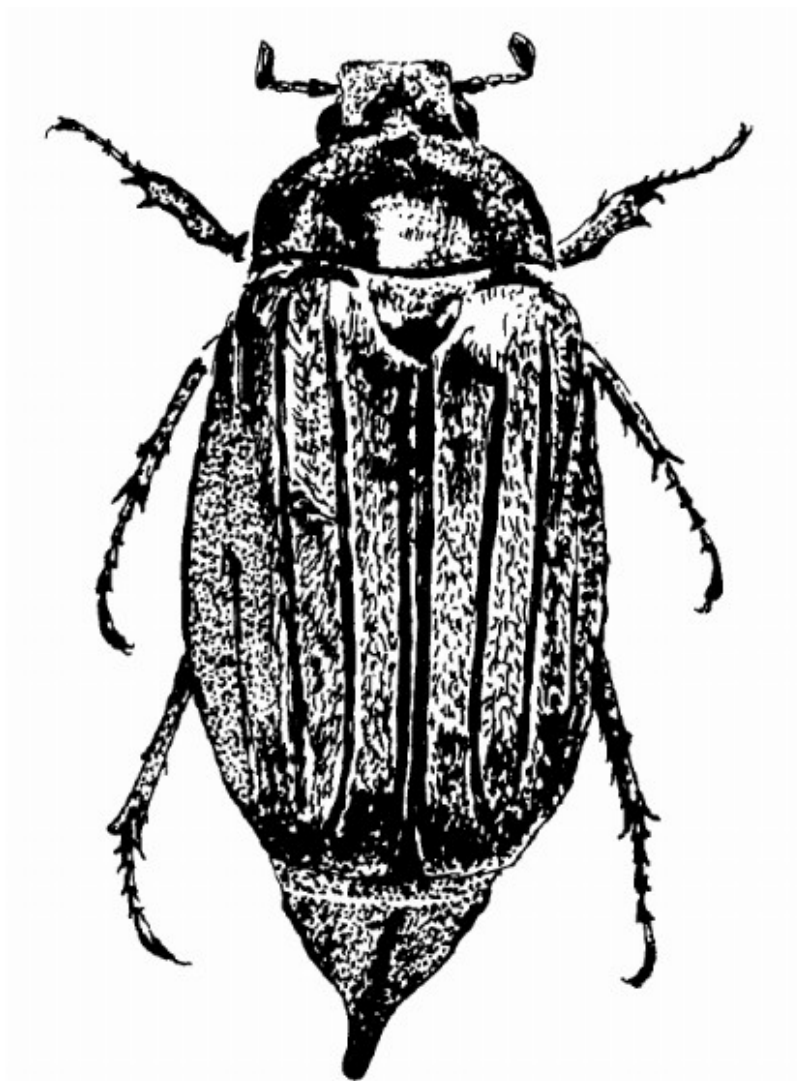

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
70. szám, 2013. május

Tartalom:

Rovarász elődeink — MRT hírek
Rövid Hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben:
Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK),
Jenser Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ),
Merkli Ottó (MO), Nagy Barnabás (NB),
Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD), és
Szócs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:
BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 4826219
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.magyarrovartanitarsasag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2011)
Elnök: Vig Károly
I. alelnök: Merkli Ottó
II. alelnök: Szócs Gábor
Titkár: Puskás Gellért
Előadás szervező titkár: nincs betöltve
Szerkesztő: Merkli Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: György Zoltán

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap
harmadik péntekén a **BCE Kertészettudományi Karán, az „E” épület E/2 termében**
(Budapest XI., Ménesi út 45), délután 4
órákor.

Illusztráció
Címlapon: májusi cserebogár
(*Melolontha melolontha* L., 1758,
Coleoptera: Scarabeidae)
Rajz: dr. Pataki Ervin

*Minden tavasz más... És ezt, amióta „kárképtúrákat” szervezek a hallgatóknak a Ménesi úton, még jobban érzékelem. A kárképtúrák célja – amellet, hogy élő állatokat vagy azok nyomait növényeken mutatjuk be – az is volt, hogy bizonyítsuk nekik, ha pár száz méteren, az utcán, közel 40 atka- és rovarfajt be tudunk mutatni, akkor nem is olyan nehéz a kötelező 50 darabból álló kárképgyűjtemény elkészítése... Most azonban már azt is látnom kell, hogy hiába készítek az egyik évben részletes, műholdas térképpel kiegészített listát, a bemutatandó fajok, károsított növények pontos helyével, a következő évben lehet, hogy egy darabot sem fogok belőlük látni. Persze mindig akad új faj is, amire nem számítottunk. Idén nehezen érkezett meg a tavasz, és hiába borult május elejére minden zöldbe, ez már nem kedvezett a levéltetveknek. Ahogy mondani szoktuk, ez nem egy „levéltetves év”. A Ménesi úti juharok alatt is nyugodtan lehet parkolni, nem ragadnak az autók a mézharmattól, sőt még nagyítóval sem tudunk a leveleken sörtéstetűtelepeket találni... Helyettük bőven van kőris-gubacsszúnyog (*Dasineura fraxini*), júdásfa-levélbolha és a Balogh-lejtő tűztöviséinek levelei is valósággal vöröslenek a tűztövis-gubacsatka (*Aceria pyracanthi*) gubacsaitól... Ami viszont igen zavaró (persze nem Tóth Sándor tagtársunknak!), hogy szúnyogból „rekorddöntő” év elé nézünk! Még márciusban felhívtam egy lap szerkesztőjét, és érdeklődött, hogy a szokatlan hófúvások milyen hatással lesznek a rovarvilágra. Pont a szúnyogokra kérdeztem rá, hogy „akkor most rengeteg szúnyog lesz?” En ezt akkor tagadtam, ilyen „hófúvás+szúnyog” összefüggésről nem volt tudomásom, és lám, mégis lehet benne valami, mivel szúnyoghányra idén tényleg nem panaszkodhatunk...*

HA

Rovarász elődeink

Issekutz Laci bácsi a Rovartani Tanszéken

Érdekes, hogy bizonyos dolgoknak milyen hosszú időre van szükségük (akár 20 év is!), hogy „beérjenek”. Még otthon, Erdélyben, a hetvenes évek közepén hallottam először, román lepkész mentoromtól (Moldoveanu Mihai) az „Issekutz” nevet, egy kis boglárka, az *Aricia artaxerxes issekutzi* révén. Arra is emlékszem, hogy mennyire tetszett neki ennek a névnek a hangzása, milyen sokszor elismételte (nem tudtuk, hogy örmény név!).

Ezért is volt számomra meglepetés, amikor 1989-ben megtudtam, hogy Issekutz László a legsötétebb sztálini diktatúra idején itt talált menedékre Balás Géza jóvoltából, a Rovartani Tanszéken, ahová én is kerültem. Issekutz Laci bácsi nevét, ahogy kollegáim, kortársai emlegették, áhítattal olvastam egy-egy feltűzött lepke alatt a tanszéki „törzsgyűjteményben”. Sokáig azt hittem, hogy a fél folyosót beborító bemutató dobozok is az ő alkotásai, de aztán kiderült, hogy azokat maga a tanszékvezető, Balás Géza készítette, nagy műgonddal.

Aztán gyorsan „elrepült” 20 év. Egy a lepkész levelezőlistán megjelent mondat kellett ahhoz, hogy végre utánajárjak az Issekutz Laci bácsival kapcsolatos emlékeknek. Mivel a kollégáim közül már senki sem ismerte személyesen, olyanokat kellett keresnem, akik munkatársai voltak, még ismerhették a tanszékről, és hát még élnek...

A Tanszéken több „legenda” is keringett róla, de mint aztán kiderült, két személy keveredett a történetekben: a két „Laci bácsi”, Csonka László sorsa és az Issekutz Lászlóé.

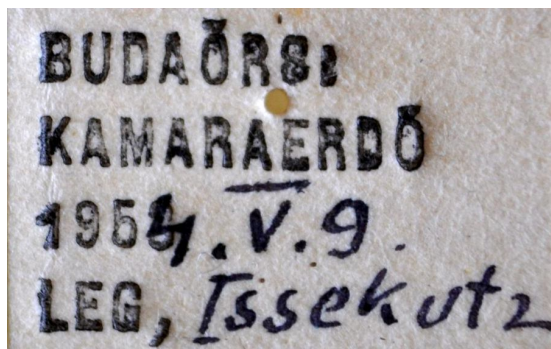
Mivel egyetlen felvételt sem tudok, amelyen szerepelne, megpróbáltam az internetet segítségül hívni. Mint kiderült, az Issekutz-találatok száma nem is kicsi, na, de pont Laci bácsiról egyetlen képre sem bukkantam. Találtam viszont egy ígéretes forrást: dr. Issekutz Saroltát, akit nemcsak

mint névrokont, hanem mint a Magyar-Örmény Társaság elnöknőjét is kérdezhettem. Ő, mint rovarászt nem ismerte, de mint ügyvéd, azt mondta, hallott róla, sőt, egy fiatalkori képet is ígért. De teltek a hónapok, és végül sem képpel, sem adatokkal nem tudott szolgálni.

A munkatársak közül először Kosztarab Mihálynak (84 éves) írtam, kérve, hogy ossza meg velem az emlékeit Laci bácsiról. Sajnos, csak nagyon kevés információt kaptam. Idézek az e-mailjéből:

„Így röviden annyit, hogy Laci bácsi jó barátom volt. Segített a német nyelvű dolgozataim korrigálásánál. Tőle vásároltam Tili részére egy svájci órát amely meg mindig működik. A tanszék részére gyönyörű kiállítási anyagokat készített*, melyek még mindig a kirakatban vannak. Segítségével szerveztünk rovarú szállítmányt a pesti múzeum számára. Leveleztem Laci bácsival miután Ausztriában „jóságigazgató” lett (1956) egy nagy gazdaságban. Laci bácsi nagy lelkű volt, mindig segítőkész és csak jókat tudnék róla mondani.”

Gondoltam, átolvasom az „Erdélyi gyökerek”-ben azokat az oldalakat, ahol az 56 előtti éveket eleveníti fel, hátha ott ráakadok valamire, de sajnos csalódnom kellett, egy fél mondat sem szólt róla.

Rovartani Tanszék gyűjteménye

A Szabóky-könyvben, ami ma már nélkülözhetetlen, ha valaki kárpát-medencei lepkészekről keres adatokat, több pontatlanságot is találunk vele kapcsolatban. A legtöbben arra kapták fel a fejüket, miszerint a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen dolgozott volna. Ez a félreértés abból adódhatott, hogy 1945–52 között a Kertészettudományi Kar, és benne a mai Rovartani Tanszék, Gödöllői Agrártudományi Egyetemhez tartozott. De amikor Issekutz Laci bácsi idekerült, már nem.

A legtöbbit végül a „fiatalabb” egykori tanársegéd, Jenser Gábor mesélte el erről az időszakról. Interjú formájában írom le, amit megtudtam tőle:

„Ügyvéd volt. Én sokat beszélgettem a Laci bácsival, jártunk ki lepkészni is. Egy két éjszakai lepkészésre elkísértem. Ő ügyvédként a felső tízezer birtok és válási ügyeit intézte. Csak elejtett szavakból tudtam meg, hogy például amikor a Festeticsékkal tárgyalt, akkor azok Horthyról csak úgy beszéltek, hogy a „tengerész”. Aztán a háború alatt katonatiszt volt, ezt onnan tudom, hogy egyszer mesélte, ilyen állomástiszt lehetett, akkor minden állomáson volt beosztva egy tiszt, aki ott felügyelt, és két megjegyzése is volt, ezzel kapcsolatban, hogy amikor a zsidókat vagonírozták be, az egyik tisztársa nagyon „nyüzsgött” ott. Figyelmeztette, hogy „vigyázz, ebből még bajod lehet”, aztán többet már nem nyüzsgött. Szóval, ilyen elejtett megjegyzéseiből tudok erről.

- De a későbbi feleségét nem az állomáson ismerte meg?

- Nem, nem, azt még előtte ismerhette. Az V. kerületben a Fehérvári utcában volt a lakása, ott bújtatta, aztán amikor vége lett a háborúnak, el is vette feleségül, és együtt is éltek. Gyerekük viszont nem volt, ilyesmit sosem említett. 1945 után egy darabig még praktizálhatott, de aztán bevonták (megvonták?) az ügyvédi engedélyét. Ezután hosszabb ideig az ISzEI-nél volt, az iskolai tanszerellátónál, ott valami nagy disznóság történt, valami gazdasági ügy, az egészséget felszámolták, és akkor került Laci bácsi a Tanszékre.

- Akkor onnan származik a rutin, amivel a most is kiállított bemutatódobozokat készítette?

- Nem, nem, azok mind a Balás Géza munkái, Issekutz Laci bácsi csak preparált.

- Az összes dobozt a tanszékvezető készítette???

- Az összest! Onnan tudom, hogy én is segítettem neki ebben. Balás Géza rengeteget morfondírozott azon, hogy egy-egy dobozba mit tegyen, hogyan rendezze el, egy-egy kárképért rohángáltunk össze-vissza, hogy beszerezzük, majd pedig finom homokban szárítottuk. Laci bácsi helye ott volt, ahol most a tanszékvezetői szoba van, akkor az egy nagyobb teremnek volt a vége. Csak lepkéket preparált, az volt a feladata, hogy a tanszék lepkegyűjteményét gyarapítsa. Akkor próbálkoztunk azzal, hogy egy-egy értékesebb lepkéért külföldről könyveket szerezzünk. Emlékszem egy ilyen kiszállásunkra Debrecen mellé, ahol *Leucographa*-t mentünk gyűjteni.

- De a tanszéknek addig is volt gyűjteménye, ő csak kiegészítette?

- Igen, voltak régebbi gyűjtések is, de Laci bácsi tette rendbe az egészet, tulajdonképpen ő állította össze abban a formában, ahogy most is látható.

És amikor Észak-Erdély visszakerült, az ő elbeszéléséből tudom, ő Nagybánya körül azért bérelt egy erdőt, hogy ott nyugodtan lepkészhessen, senki se zavarja. Mesélte, hogy mennyit bosszankodott, mivel később bevezették az éjszakai elsötétítést, ő meg bérel egy erdőt és nem lámpázhat benne...

- Tehát akkor ő mint preparátor, dolgozott itt a Rovartani Tanszéken. Akkor az legenda, hogy a tanszékvezető néha felkérte gyakorlat vagy előadás tartására?

- Nem, nem, ez csak legenda. Ha néha Balás Gézának úgy fáj a feje, hogy az előadást nem tudta folytatni, vagy megtartani, akkor vagy Miskának (Kosztarab), vagy nekem szólt. Megcsinálta azt, hogy bementem vele az előadására, tartja az előadást, majd hirtelen azt mondja, „úgy fáj a fejem, innentől a tanársegéd úr folytatja...”. A frász jött rám ilyenkor!

- *Tehát akkor 1952-től volt itt a Tanszéken.*

- Igen, ez a legvalószínűbb. Amikor én a diplomamunkámat készítettem 1953-ban, Laci bácsi már itt volt. Tehát jó az 1952-es dátum. Balás Gézának ajánlotta valaki, nem ismerte előtte. Aztán így került még ide az Endrődi Sebő és a Csóka Laci bácsi is.

- *Na, a Csóka Laci bácsival kapcsolatos információkat szokták még az Issekutzéval összekeverni...*

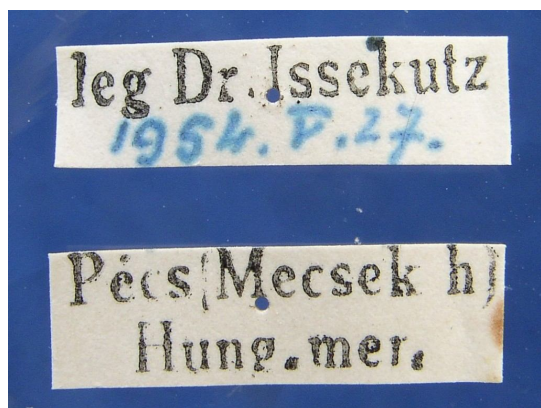
Rovartani Tanszék gyűjteménye

- Csóka Laci bácsi jogot végzett, a közigazgatásban dolgozott 1945 előtt. Debrecen alpolgármestere volt, aztán amikor Észak-Erdély visszakerült, Szatmárnémeti polgármestere lett. Még mielőtt a front elérte volna Szatmárnémetit, Debrecenbe költözött, de a románok kikérték, és 4 évre ítélték. Utána átjött Magyarországra, ahol ismét letartóztatták, és itt is ült vagy 4 évet, mindenféle bírósági ítélet nélkül. Aztán egyszer csak hívatta a börtönparancsnok, azzal hogy „maga meg mit keres itt?” Így szabadult. Márk Gergely rózsakertészetebe, Téténybe vették fel napszámosnak. Aztán egyszer felkereste Gergely Balás Gézát, jóban voltak, hogy „Géza úgy tudom, Szatmárnémetibe való vagy. A volt polgármesteretek most nálam kapál a rózsakertben, ne engedjük! Nálad biztosan jobb helye lenne, és tudását jól tudnátok hasznosítani”. Volt egy takarítónői státusz, arra vették fel. Mivel Budapesten nem lakhatott (ki volt utasítva!), Szentendréről járt be minden reggel 7-re, kopott, bارسonygalléros kabátjában. Kilencre kitakarította a tanszéket, majd pedig odajött hozzánk, hogy „tanársegéd urak, miben segíthetek”? Csóka Laci bácsi angolul, németül, franciául írt, beszélt, fordított oda-vissza, fotózott is, sokat segített nekem és Miskának.

- *Na, akkor Miska összetévesztette őket, mivel nekem azt írta, hogy Issekutz Laci bácsi lektorálta a német cikkeit.*

- Nem tévesztette össze, Issekutz Laci bácsi nagyon jól tudott németül. Sokszor segített leveleim javításában.

Volt a főiskolának egy hírhedt személyzetise, Halászné, állítólag Rákosi személyes ismerőse, barátja. Irgalmatlanul féltünk tőle. Csóka Laci bácsinak az volt a tragédiája, hogy 1956-tól a szerződését évente újtották meg. 1957-től a kommunisták kezdtek magukhoz térni, engem 1958-ban küldtek el, Csóka Laci bácsinak pedig nem akarták a következő évre, 1959-re meghosszabbítani a szerződését. Ekkor a Balás Géza elkezdett írni írógéppel egy levelet, amiben megindokolta, hogy miért kellene meghosszabbítani a szerződést. De közben elment ebédelni, a félig megírt levél pedig benne maradt az írógépből. Amíg távol volt, Cs. Laci bácsinak szüksége lett volna valamiért az írógépre, bement, hogy elvigye, és akkor tudta meg, hogy nincs állása. És akkor én nem is tudom, tapasztalatlan voltam? A lényeg, hogy nem vettem észre, hogy amikor kifejtette nekem, hogy „ha te sem találasz állást, akit ez a rendszer képzett, akkor hogy találhatnék én? Ha én elmegyek fizikai munkára, akkor egy fél éven belül emberi roncs leszek belőlem, és akkor ott leszek a felségemnek, a családomnak a nyakán. Én ezt nem vállalom!”. És én ekkor nem fogtam fel, hogy tulajdonképpen ezzel mit is akart mondani. Kimentem valamiért a városba, és amikor visszajöttem, mondták, hogy Laci bácsi öngyilkos lett. Nikotint ivott. Én voltam akkor a leltárfelelős, én feleltem a mérgekért is. A rendőrség ezek után grammra lemérte a nikotint! Laci bácsi hagyott egy kézzel írott levelet, amelyben leírta, hogy a leltárfelelős tudta nélkül vett a nikotinból... A rendőrtiszt mondta nekem, hogy „tudja, magának nagy szerencséje van, hogy Csóka László kézzel írta meg azt az igazoló levelet, mivel ha

géppel írja meg, és „csak” aláírja, akkor még bajban lenne”. Volt egy másik levele is, egy igazi búcsúlevél, ami úgy kezdődött, hogy „Megelégteltem az állandó általánosítást, hogy azért, mivel polgármester voltam, folyamatosan szenvednem kell, ebből elegendem van...” És ezek után bement a második emeleti WC-be és az egyik fülkében megitta a nikotint. Ott halt meg, ott találtunk rá. Annyira precíz ember volt, hogy még egy papírlapot is helyezett a földre, hogy az üres fiolát arra helyezze...

- Hát ez igen szomorú történet...

- Issekutz Laci bácsi nagyon szerényen élt a preparátori fizetéséből, de valahonnan Svájcból rendszeresen kapott karórákat, azokat adogatta el. Én is vettem belőle.

- Miska is írta, hogy a feleségének akkor vásárolt karóra még ma is működik!

- Issekutz Laci bácsi nem akart elmenni. Igaz, Miska sem, aztán mindketten elmentek. 1956. november közepén még együtt beszélgettünk itt a tanszéken, és mindnyájan azt mondtuk, hogy nem megyünk sehová. Később, amikor egyszer meglátogattam, mesélte, az egyik volt kliense meghívta Ausztriába jószágigazgatónak. Még kocsit is küldött, akkor még lehetett, az vitte ki Laci bácsit és a feleségét. A gyűjteményét az Állattárba hagyta. Mikor 1969-ben ösztöndíjjal kinn voltam Bécsben, akkor felkerestem. Bécsben lakott, onnan intézte az ügyeket. Ekkor mondta, hogy „meg voltam győződve, hogy te ki fogsz jönni, és Miska pedig nem. Járt itt egy entomológus csoport, amelyik rovarász szakembert keresett. Én téged ajánlottalak nekik, úgyhogy, ha kijöttél volna, a következő géppel repültél is volna Amerikába”.

- Ez azt jelenti akkor, hogy 4–5 évig voltatok munkatársak?

- Igen. Péntekenként, amikor volt rovarozási ülés, Sebő, Issekutz Laci bácsi, én és a Miska együtt mentünk az ülésekre. Másnap, akkor még a szombat munkanap volt, ők ketten behúzódtak a kuckójukba, és „kiértékelték” az előző nap hallottakat. Hogy melyik előadásban mi volt a jó, mi a rossz. Mi Miskával, tanársegédek, tátott szájjal figyeltünk... Akkor a Nemzeti Múzeum könyvtárában voltak az ülések, legfeljebb 30–40-en gyűltünk össze.

- Ma sincsenek sokkal többen a rovarozási üléseken....

- Akkor az többen tűnt. Volt ott egy hosszú, nagy ovális asztal, a körül ültek a „nagy öregek”. Aztán voltak még székek a fal mellett, azokon mi. Emlékszem ott ült a leghátsó sarokban az Erdős Józsi bácsi, a plébános, aki a kalcididákkal foglalkozott, aztán az nagyokat hortyogott... Sokat segített a kapcsolatok építésében, hogy mi a Laci bácsiékkal mentünk mindig az ülésekre, egy kicsit úgy néztek ránk, mintha a Laci bácsi „tanársegédei” lettünk volna...

- Az egyik irodalmi forrás azt írja, hogy 1952-ben nyugdíjba vonult.

- Á, nem, hogy vonult volna nyugdíjba 53 éves korában? Megvonták az ügyvédi engedélyét, ekkor került a tanszerellátóhoz.

- Azt írja Csaba a könyvében, hogy, idézem: „Időközben engedélyezték neki, hogy a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen állattani gyakorlatokat vezessen”...

- Nem, nem, Issekutz Laci bácsi sohasem oktatott. Talán Sebő bácsit egyszer megkérte Balás Géza, hogy tartson valamelyik bogárfajról vagy csoportról valamit. Ha az öreget helyettesíteni kellett, akkor vagy én, vagy a Miska vagy Jobbágyiné helyettesítettük. Elmondható, hogy 1956 nyaráig egy nagyon komplett Rovartani Tanszék voltunk. Mondták is, hogy meg kéne írnom, hogy „Volt egyszer egy Rovartani Tanszék...”

HA

Panorámafelvétel a Magyar Rovartani Társaság 809. előadó üléséről (Budapesti Corvinus Egyetem, E2-es előadó, 2013. április 19). Fotó: Bodor János

MRT hírek

Beszámoló az áprilisi választmányon elhangzottakról. 2013. április 19-én, a 809. előadóülés előtt került sor az áprilisi választmányi ülésre. Vig Károly elnök úr beszámolt a választmány tagjainak az év rovarával kapcsolatos cikk megjelenéséről a Növényvédelemben. Merkl Ottó kiegészítette a beszámolót, miszerint az Élet és Tudományban megjelent Simonyi Sándorral írt cikke a citromlepkekről.

A fő téma a 2014-es Év Rovara volt. Az elnök felolvasta Haltrich Attila körlevelét, melyet a választmányi tagoknak küldött még hetekkel korábban. Ebben javasolta, hogy akárcsak a 2013-as Év Halának megválasztásakor, amit igen élénk sajtófigyelem követett, az Év Rovarát is az interneten választassuk meg. Balázs Klára emlékeztette az egybegyűlteket, hogy még a februári közgyűlésen, felszólalásában ugyanezt javasolta, az MME Év Madara választását hozva fel példának. Az internetet használó tágabb közönség bevonását a szavazásba a választmány egyöntetűen támogatta, hiszen ezzel is nagyobb nyilvánosságot kapna a MRT. A 2014-es év rovara címre két ajánlat érkezett: Mézáros Zoltán a nagy szentjánosbogarat, Móczár László a földi poszméhet javasolta; mindketten kifejtették, miért pont e két fajra esett a választásuk. Mivel legalább 3 jelöltre volt szükség, a helyszínen Ronkay László még a kisasszony szitakötőt javasolta feltenni a „jelöltlistára”. Móczár László felvetette, hogy a Rovarász Híradóba esetleg színes mellékletként lehetne közölni az év rovarát. Szócs Gábor szerint egységes szövegterjedelemmel kéne a pályázathoz megírni az ismertetőket, a verseny kiegyenlítetttsége érdekében. György Zoltán jegyző, webszerkesztő vállalta, hogy a honlapra egy szavazómodult rak fel, ahol az online látogató egy kattintással szavazhat a számára megfelelő jelöltre. Külön oldalra kerülnek fel a javasolt fajok képekkel illusztrált bemutatkozó szövegei. A szavazást a blogban, és a facebook oldalunkon is reklámozni fogjuk. A kérdést az elnök úr szavazásra bocsátotta. A szavazás alapján az alábbi határidőket rögzítettük: 2013. május 15-ére a jelöltekről készüljenek el a rövid leírások. Az internetes szavazás november 1-től 15-ig tartana. A szavazás lezárása után a győztes rovarról december 1-re legyen kész a teljes sajtóanyag. December 15-én hoznánk nyilvánosságra a következő év rovarát, ezzel zárnánk le a kampányt.

A Következő téma a tervezett számítógép-vásárlás volt, aminek lebonyolításával Petrányi Gergelyt bíztuk meg még hónapokkal előbb, de ez valamiért elakadt. Haltrich Attila javasolta egy lézeres mutató beszerzését is. György Zoltán javasolta, hogy a társaság ülésein elhangzó előadásokat (hangvideó) rögzíteni lehetne, amit a honlapunkon megoszthatnánk, így azok a vidéki tagtársaink is megnézhetnének egy-egy előadást, akik egyébként ritkán utaznak fel Budapestre a rovarászati ülésekre. További ötletként merült fel a nyakkendőre csíptethető, vezeték nélküli mikrofonnal összekötött kis hangfalakkal történő kihangosítás. Így mindenki jobban hallhatná az előadást. Mivel nagyobb érték-

ről van szó, a beruházást elnapoltuk a következő közgyűlésig. A javaslattevő vállalta, hogy árajánlatokat szerez be a költségekre. Egy diktafon vásárlását nem tartja kizártnak a társaság, bár Petrányi Gerely javaslata szerint a vásárolandó számítógépen is tudnánk rögzíteni az előadásokat, mert a készüléken van ilyen funkció. Szócs Gábor felhívta a figyelmet a személyiségi jogokra, illetve jelezte, hogy az előadások közben elhangozhatnak olyan mondatok is, amit később az előadó megbánhat, illetve a témától függően esetleg támadás érheti az előadót, illetve a társaság más tagjait. Szóba került, hogy egyre kevesebb előadás van, csökkenőben az előadói kedv.

György Zoltán, jegyző

Megalakult a védelemre érdemes területekre javaslatot tevő Bizottság. A Választmány 2013. április 19-i ülésén, a 2013. évi közgyűlés határozatának megfelelően, megtárgyalta a védelemre érdemes területekre javaslatot tevő Bizottság létrehozását. Egyhangúan támogatta, hogy Illiczky Sándor, Muskovits József, Petrányi Gergely, Szél Győző és Szócs Gábor legyenek a Bizottság tagjai. Ennek megfelelően Vig Károly elnökünk kihirdette, hogy megalakult a Magyar Rovartani Társaság Természetvédelmi Szempontból Védelemre Érdemes Területek Védeltségének Indítványozására Javaslatot Tevő Bizottsága. Mi, a Bizottság tagjai igyekszünk rászolgálni a bizalomra. Ezúton kérjük a kedves tagtársakat, hogy akinek tudomása van olyan területről, amely a hazai rovarvilág fajgazdagságának megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű, ezért védelemre érdemes, de jelenleg még nem védett, az vegye fel velünk a kapcsolatot. Egyhangúan Illiczky Sándort választottuk meg bizottságunk elnökének. A javaslataitokkal tehát hozzá, vagy bármelyik bizottsági taghoz forduljatok bizalommal. Megfelelő előkészítést követően a javaslatokat az Elnök és a Választmány elé fogjuk tární. Munkánk nem kampány jellegű, hanem folyamatos. Mindenki segítségére szükség van ahhoz, hogy a megbízatásunkat színvonalasan, a rovartan és a hazai rovarvilág ügyét szakszerűen szolgálva, a Társaságunk célkitűzéseire, közhasznú jellegéhez méltóan tudjuk teljesíteni!

Szócs Gábor, Budapest

Rövid hírek

A fűrészlábú fürkész (*Stephanus serrator*, Fabricius 1798) újabb hazai előfordulásai

A fajra jellemző tulajdonságok: A hosszúnyakú fürkészek (Stephanidae) családjának tagja. A fejte-tőn, az elülső pontszem körül öt tüske szerű nyúlvány található, innen kapta ez a genusz tudomá-nyos nevét. *Stephanus* annyit jelent: korona, koszorú. Az előtor nyak alakúan megnyúlt. A vastag hátulsó combokon 3 tüske található. Potroha nyeles, a nőtény tojócsőve hosszabb, mint a test. Szí-nezete igen mutatós, a test fekete, potroha rozsdavörös, a vége fekete. Pofái fehér foltosak, ugyan-így a combvégek és a lábszárok töve is. Lábszárai és lábfejtő ízei szintén vörösek. Mérete eléggé változó, testhossza: 7–18 mm között ingadozik. Az általam gyűjtött legnagyobb nőtény 40 mm hosszú, ebből tojócsőve 22 mm. A legkisebb hím mindössze 7 mm-es. Szárnyai barnán foltosak.

Életmódja: A *Stephanus serrator* először Foktőn (Bács-Kiskun megye) találtam meg. Elsősorban erdei faj. Több egyedére nagy mogyoróbokor száraz ágain bukkantam. Mozgása lassú, kimért. Meg-lehetősen rejtetten él, ritkán kerül szem elé. A nőtényeket kizárólag az elhalt, szüette, korhadásnak indult, karvastagságú mogyoróágakon lehetett megtalálni, ahol csápjaikkal a fa belsejében élő bo-gárlárvákat kutatták. Szárnyaikat ilyenkor nyugalmi állapotban a testükre simulva, vízszintesen ösz-szecsukva tartották. Idővel más gyümölcsfafajok elszáradt ágain is rátaláltam a hosszúnyakú fürkészekre.

Fában élő bogárlár-
vákön élőködik. A
nőstény a csápjaival
szimatolja ki, hogy a
száraz fában pontos-
an hol található a
bogárlárva, és tojóké-
szülékét több centi-
méter mélyen süly-
lyesztí a száraz fába.
A bogárlárcát táplálé-
kul fogyasztja el a
kifejlődő darázsutód.
Egy alkalommal

fűrészlábú fürkész (*Stephanus serrator*), fotó: Sipos Bánk

megfigyeltem egy nőstény peterakását. Először csápjaival kikeresi a bogárlárva pontos helyét, majd tojócsövét merőlegesen állítja a fa törzsére, s lassú, körkörös mozgással süllyeszti egyre mélyebbre, amíg áldozatát el nem éri vele. Ez a művelet hosszú percekig tart. Combjai rendkívül izmosak. Ennek jelentősége éppen a peterakáskor figyelhető meg. Hat lábával kapaszkodik, miközben potrohával óriási tolóerőt fejt ki, hogy hajszálnál sokkal vékonyabb tojócsövét 2 cm mélyre a keményfába tudja nyomni.

Előfordulása: A Palearktikum déli részén elterjedt. Közép-Európában ritkának tartják a himenopterológusok. Mocsáry Sándor az 1900-as évek elején Budapestről, Dunaörsről és Kövesdről (Zala megye) említi előfordulását. Később a Fauna Hungariae már a Pilist és a Kőszegi-hegységet, valamint Órszentmiklóst és Pápát jelöli meg újabb előfordulási adatként. Móczár László Zamárdiból és Tihanyból említi. Ismerjük Szlovákiából, Erdélyből és Mehádiából.

Az elmúlt években az ország négy olyan pontján gyűjtöttem, vagy figyeltem meg a *S. serrator*-t, amely lelőhelyek a korábbiakban nem voltak ismertek. Ezek a következők:

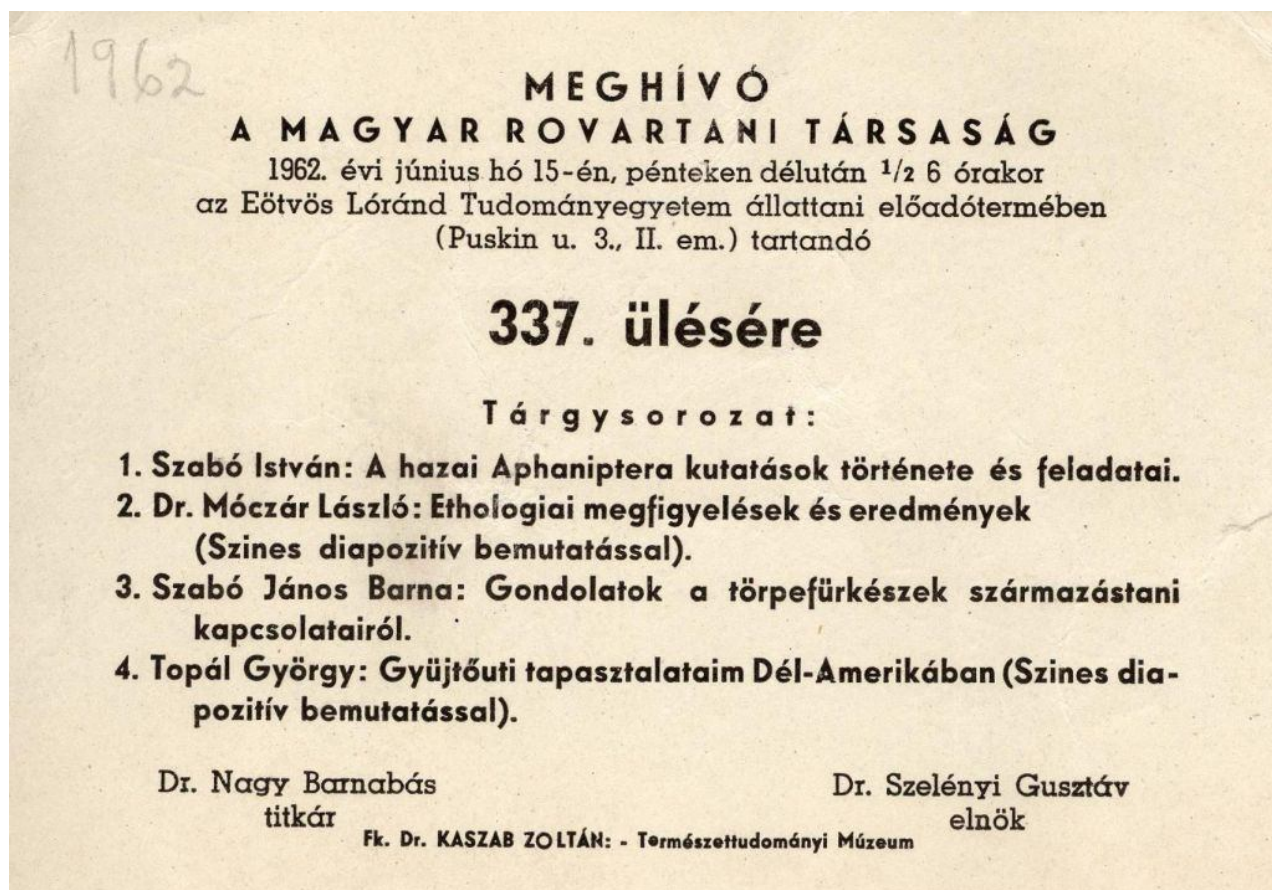
Foktő (Bács-Kiskun megye), Dusnok, Lenesi-erdő, (Bács-Kiskun megye), Radostyán, Bükk hegység (Borsod-Abaúj Zemplén megye), Mátra, Sár-hegy, (Heves megye).

Foktői gyűjtési adatok: 1994.V.26.: 2 hím és 2 nőstény, 1995.VI.11.: 1 nőstény, 1998.VII.2.: 1 hím 1 nőstény, 1998.VII.8.: 1 hím, 1999.VI.28.: 1 nőstény, 1999.VII.3.: 1 nőstény, 1999.VIII.17.: 1 hím, 2000.V.27.: 1 nőstény őszibarackfán, 2000.VI.20.: 1 nőstény, 2000.VIII.15.: 1 nőstény őszibarackfán, 2001.V.27.: 1 hím fakapun, 2001.V.29.: 1 hím fakerítésen, 2003.VIII.5.: 1 nőstény őszibarackfán. Dusnok, Lenesi-erdő: 2011.VI.5.: 1 nőstény magasles fakorlátján, lefényképeztem, Radostyán: 2003.VII.11.: 1 hím. Mátra, Sár-hegy: 2009.VII.05.: 1 nőstény fakerítésen, lefényképeztem.

A szakirodalom május-július között említi előfordulását, én azonban három alkalommal augusztusban is gyűjtöttem a fajt.

Előfordulására számíthatunk azokban az erdőkben, ahol az idős, elhalt fákat nem vágják ki, és nem távolítják el az erdőből.

Sipos Bánk Botond, Fajsz

Fél évszázados MRT-meghívó (dr. Móczár László tulajdona)